

Lletres de batalla

Dos nous llibres que pretenen de desemascarar els intel·lectuals integristes en un cas, i les capelletes literàries en l'altre, de la cultura catalana actual.

Des de la trona. Fonamentalistes i nostàlgics a la cultura catalana actual. Miquel Porta Perales. Editorial Laertes. Barcelona, 1994.

El gos del poeta. Albert Roig (editor). Editorial Empúries. Barcelona, 1994.

Des de la trona, de Miquel Porta Perales, i *El gos del poeta*, un conjunt d'articles editat per Albert Roig, tot i les diferències, comparteixen, a banda de ser una segona part d'una singular croada, un to semblant: una voluntat incisiva, un interès de *mossegar*, de desemascarar els "integristes de rostre humà", en un cas; mostrar-nos que els poetes més reconeguts amaguen sota un posat culte i assenyat uns interessos poc confessables i una mediocritat literària digna de ser denunciada, en l'altre.

Aquests llibres d'intencions tan generoses han aconseguit el que pretenien: fet soroll i provocar un diàleg de sords. La qual cosa no deixa de ser un èxit. Davant obres que utilitzen la desqualificació i l'insult com a argument, normalment el millor és callar i reservar el debat i l'argumentació per a les que plantegen tesis serioses. Ara bé, en aquest cas em ve de gana parlar-ne perquè són obres que tracten qüestions que atenyen la societat literària i trobe que cal examinar si l'artilleria pesant que amb tanta virulència han disparat Porta Perales i Roig ha fet o no diana.

Com el lector deu saber, aquestes polèmiques ja fa alguns anys que duren i les actituds crítiques —que sobretot en el camp de la poesia han estat bastant generalitzades— sempre han sigut rebudes

com un exercici higiènic, com un element revitalitzador d'una poesia ensopida i carrinclona. Han passat els anys i els atacs continuen sent els mateixos. En aquest estat de coses, a mi em sembla curiós que el discurs crític de Parcerisas siga tòpic i reiteratiu mentre que el d'altres continua sent fresc i innovador, que la literatura com a recerca de sentit de Parcerisas siga una cançoneta avorrida mentre que la idea de la poesia com a defensa del no sentit defensada per Hac Mor continue sent un reclam d'allò més renovador... Sembla que hi

ha idees que tenen la patent de la intemporalitat!

També em pareix molt interessant que algunes suposades víctimes de la literatura oficial l'única crítica que han aportat ha estat un atac acusant els altres de ser els agents d'una cultura avorrida i curta de volada. Com sabem tots, ser víctima és molt rendible, estalvia tenir responsabilitats. És com si calguera tenir un enemic per tal d'autoafirmar-nos. Per això els més entusiastes en aquesta batalla s'entesten a presentar una visió polaritzada. Ho ha dit Parcerisas i ho

manté Roig en dir que allò que està clar a hores d'ara "és que tots els escriptors i mentors de la nostra poesia han hagut de definir-se i prendre partit per una poètica o per l'altra". Com si tinguérem alguna necessitat de participar! I pose el meu cas com a exemple: per més que hom puga coincidir amb Albert Roig en el diagnòstic d'alguns problemes i en la simpatia per alguns poetes, com ara Haroldo de Campo i César Vallejo, això no implica que haja de coincidir en la interpretació de la nostra poesia ni en les seues maneres. Així mateix crec que em poden interessar coses de Parcerisas i Roig, sense patir, de moment, cap trauma. A més, escoltant els uns i els altres sovint fa la impressió que una bona part de poetes dignes no existeixen.

Albert Roig comença el pròleg considerant que la mare de tots els mals és la "ideologia de la normalitat" i critica aquesta "dèria de la nostra societat política i els seus intel·lectuals a destriar què forma part i què ha de ser exclòs de la cultura catalana oficial". El resultat, en

Freud vist per Tullio Pericoli.

Dalt, Miquel Porta Perales. Baix, Albert Roig.

conseqüència, és l'elogi de la mediocritat i la recerca de interessos crematístics. Els nostres escriptors són una nul·litat absoluta. La poesia fa baixada quan la gent del Mall va fer seus els Jocs Florals de Barcelona, substituïts després per la gent de Columna i els poemes de l'experiència. I la cosa arriba als límits amb l'afer del 92. Denunciar aquest escàndol i considerar aquesta festa com una romanalla em sembla perfecte; ara, considerar els participants poemes floralescos i "psicòpates de la poesia" em sembla un gra massa, perquè, mirat em fred, quina diferència hi ha entre els esmentats Jocs i un premi de nom? Li podem posar tota la literatura que vulguem, al final el que queda és xec, prestigi i publicació.

Les conclusions són interessants: només poden ser bons crítics els escriptors, i només poden ser escriptors els

qui no són "oficials", pel que es veu ben pocs. I els col·laboradors del llibre combinen les dues coses. És cert que hi ha bons crítics i alguns articles interessants, però d'altres —pels interessos de l'editor— no passen de discrets, i alguns de recollits mereixen passar a la posteritat...

Des de la trona de Miquel Porta Perales és un pamflet en tota regla, que empra totes les armes al seu abast per fer-nos veure que si la seua obra és un pamflet és degut al fet de ser els autors comentats uns pamfletaris, i de fet alguns ho són. El seu objectiu és demostrar que sota el rostre "pacífic i carregat de bones intencions" s'amaga un "integrisme de rostre humà", que es manifesta en tres formes: la religiosa, la filosòfica i la sòcio-política. Entre les seues víctimes figuren intel·lectuals com Vázquez Montalbán o Joaquim

Sempere, filòsofs com Rafael Argullol o Victòria Camps, lingüistes com Josep Murgades o Maria Lluïsa Pazos, historiadors com Josep Fontana, religiosos com Narcís Jubany o Ricard Maria Carles, i representants de l'àmbit artístic (Oriol Bohigas, Antoni Tàpies i Francesc Parcerisas). Tot un calaix de sastre difícil de lligar, però ideal per a les seues pretensions. La flaca de l'autor són la gent de més anomenada i adscrita a l'esquerra política. Per Porta Perales tota persona defensora d'una actitud crítica davant el poder i la societat és sospitosa, atès que darrere de tanta bondat hi ha amagades les reixes d'un règim autoritari. Així, curt i ras.

Com ho argumenta el Porta Perales? D'entrada, aprofita una certa beateria d'un llenguatge una mica desfasat, les afirmacions una mica etèries que els autors fan servir per al seu objectiu, per donar visions sobre personatges o institucions que de vegades poc tenen a veure amb el present. Amb aquestes febleses i frases descontextualitzades fabrica la imatge que li convé: la d'uns éssers il·luminats, dogmàtics. Així Vázquez Montalbán és el representant "més emblemàtic de l'intel·lectual falsari". Les argumentacions de Fontana són "pur estalinisme. Per cinisme." No importa que Fontana critique els règims comunistes: a Porta Perales li és suficient trobar algunes valoracions rígides en alguns dels seus llibres teòrics per arribar a aquesta conclusió inapel·lable. Per ell l'evolució de les persones i els matisos no existeixen. O són blancs o són negres. Això no vol dir que no hi pugui haver alguns encerts en les seues diatribes, en alguns casos ho tenia ben fàcil, però la manera d'argumentar i la visió tan esbiaixada que fa els invalida.

A pesar de tot, em sorprèn que un home culte, experimentat ressenyista i amb una capacitat per a la síntesi i per a les valoracions, s'aventure en empreses tan temeràries com aquestes. Un lament tant d'esforç per tan poc i, a més, temes molt atractius com és la relació entre l'home de lletres i el poder, els tipus de models d'intel·lectual, la concepció de la *realitat* de les distintes visions ideològiques... queden en la seua obra sense examinar. Temes que demanen una revisió crítica. En fi, seria agraïble que tinguera en compte en els seus propers projectes autors liberals més seriosos que els exemples de Popper o l'escola francesa, com ara Isaiah Berlin o Allan Bloom.

Francesc Calafat